

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Bengta Nilsson &
Uppteckningsår: 1938 Född år -51 ö Johanna Paulsson
-61 i Röke sn

Linnet

(Linodling och linberedning)

Med foto av meddelerskorna

17 sid.

ACC. N:R. 5665

Landskap: Skåne
 Härad: Västra Göinge
 Socken: Röke
 Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Lage Nilsson
 Adress: Gårdby
 Bengta Nilsson &
 Johanna Paulsson
 Berättat av:
 Född år 1906 i Röke sn

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

1

Förord.

Några anteckningar efter Bengta Nilsson & Johanna Paulsson. ha här samförts, vilket jag ansett mig kunna göra eftersom de båda meddel. på det område som beröra förbåder i stort sin samma minnes material. De ha även meddelat, vad det här rör sig om samtidigt & hjälpt varandra minnas. På ett par ställen: uppteckningen har det anförts från vem av de båda det eller det är det anförda härslammarna.

Röke d. 1/9 1938

Lage Nilsson

Bem.: Närmare upplysningar om de båda meddelarna finnas tillkommit. med saml. av efter var & en särskilt av dem

Skriv endast på denna sida!

Meddel.
Bengta Nilsson
(född vänster) och Jo-
hanna Paulsson
(född höger)

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

5665

Landsk. Skåne
Hd. V. Göinge
Sn. Röke
By etc.

2

H.

Br.

L.

Djup

Diam.

Ägare

(Adr.)

Fotogr. av Lage Nilsson
Tecken

År 1938

Negativ

ACC. N.R. 5665

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Bengta Nilsson o
 Johanna Paulsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år 51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

Linol.

1-15

Man hade gärna de fetaste o bästa jordbitarna nära gården.
 Hören skulle sås på bra jord. Hören var mörkrädd, sade
 man. Den skulle nämligen sås nära hemmet.

Hören var
mörkrädd!

Man har inte såll så mycket hör sedan jag blev stor i
 minns. Till sist var där bara en i Engels by som hade
 hör o då ville de inte köla upp bastun. Utan de måtte
 lägga den på stängel mellan två stengården o värma
 den där. På samma sätt säges Bengta Nilsson: det
 böjde bli mindre vanligt med hör, redan när hon
 var ung. Hon har litet deltagit i alla arbetena
 med hör, både då hon var ute i tjänado o sedan
 även l. o. m. då hon hade en egen liten täppa i
 Engelsby. Där var jag hos en o bodade i han

Bastu och
brytgropLinodl. börjar
gå tillbaka

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5665

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gärdby
 Socken: Röke Berättat av: Beneta Nilsson ö
 Uppteckningsår: 1938 Född år 51 ö i Johanna Paulsson
 61 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

2
 var med ö så rädd i äg så på jorden vad jag ville.

Man hade hört bara på om skynen. Meddelas stor-
 na lycka att de vilja minnas att det var på
 Rebecka-dagen, som man skulle så hör. Men de
 sådde i själva verket hör vilken dag som helst.

Rebeckadagen

Man hade ett litet, litet karall när man såd-
 de hör. Man hade inte det vanliga stora såkaset.
 Ett karall som ibland inte var större än ett stop.
 När man sådde hör hos min moder Hanna i
 Dalshuset i Öder ljungr för samling, säger Johan-
 na Paulsson, så hade han ett ägg med i-
 bland fröet, men vad det skulle betyda för,
 det var det ingen som någonsin vet sedan inte

Ägg i såkor-
gen

ACC. N:R. 5665

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Bengta Nilsson & Johanna Paulsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år 516 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

3

mer om det där ägget.

Höret harvades ner, för de ärde inte ner det,
 för det hade blivit för djup.

När den var uppväxten så den var ett halvt kvar-
 ter eller nå lång, skulle hören Lukas, ö stundom fick
 man inte höra den för än den blev mycket längre,
 det var aut efter som vad det var mycket "lort"
 (d.v.s. ogräs) i den.

Vi hade små paltar att sitta på. Vi skulle
 skeda med handen så vi kunde ta luften. Och vi
 fingo skeda undan med händerna där vi
 skulle ha fötterna. Och vi fingo vara lite grand
 förvånade, annars så hade vi förärrat hö-

Skriv endast på denna sida!

Harvas ner

Lukas

ACC. N:R. 5665

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Bengta Nilsson ö
 Uppteckningsår: 1938 Född år 51 6 i Johanna Paulsson
 Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

4
 ren. Denna lukningen varade stundom i mer än två
 år. Den utfördes av folket på gården eller av folk,
 som man legl, om man inte själv hade tid. Det
 var fruntimmer, som fingo sköta den ryssen.
 Framåt sommaren, då hörn blomnade,
 "så var den så vacker, så vacker så."

Hören blom-
mar

Han skulle stå tills han började gulna, innan
 han rycktes upp. Han rycktes upp med rolen. Och
 vi gjorde små neker av den; sedan skulle den
 stå liksom såd i små travar. Vi brukade stund-
 om ha halm med oss, som vi togo hand av.
 Ty den hör som man annars skulle ha tagit
 till hand, den blev inte så bra. Där behöves

Ryckes

Bindes och
sättes i
travar

ACC. N:R. 5665

Landskap: Skåne Uppptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Bengta Nilsson ö
 Uppteckningsår: 1938 Född år -51 6 i Johanna Paulsson
 Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

5
 inte så mycket halm. Där gick inte en nek till. Den
 halmen togo vi med oss ö burs, när vi gingo ut.

Mins aldrig att vi skulle höra på kallar. Vi
 skulle opp den i travar ute på fallet, där som
 han hade växl med 5 par i var trav som såd.
 Det var alltid bara fruntimmer, som egentligen hören; åt-
 minstone var det så här på denna trakten.

När han blev torr, så vi kunde repa knopparna
 av den, så var han färdig att ta hem. Jag tänker
 att de lade den på en bär ö drogo hem den.
 Över dessa skulle pigorna ö fruntimren göra;
 så det var liksom extra arbete för fruntim-
 ren, som de hade med hören, så kallarerna ha-

Linodlingen
såsom frun-
timmersarbete

ACC. N:R. 5665

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Bengta Nilsson o
 Uppteckningsår: 1938 Född år -516 i Johanna Paulsson
 -61 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

de inte något med den all göra för än de skulle bry-
ta den.

Jag tänker de fingo väl lägga hörn på lo-
gen. Där skulle vi vara örepa den. Vi hade en
trörepa, som var fast i en fjäl. Vi togo av ban-
den i togo små gaskas örepade ö slängde gäs-
ken. Knopparna skulle ligga till de blev tor-
na. Man brukade slå ur fröna ur knoppar-
na sedan med en torskell (d.v.s. knoppså). Det
var inte bra att fröna ur knopparna för snart.
Fröet kunde ligga ö bli för därav, nä det in-
te var i knopparna - de kallade det för
"kneble", de där knopparna. Man hade dem

Repning

ACC. N:R. 5665

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Bengta Nilsson o
 Johanna Paulsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -51 6 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

för den skulle i en råk ö de fingo ofta ligga hela
 vintern. Skalen användes ibland att dräva till
 hönen.

Det repade linet skulle vi ha ut på en mäsle ö
 bredas, så det skulle bli rött (av röta). Det drogs
 med en bär. De kunde inte lägga hören, där det
 var treatus gingo. Det var inte bra heller att
 breda på åkrar, utan hören skulle bredas på
 mäsarna. Det skulle vara lite smått, stackigt,
 kort gräs. i. k. mäsarna, där man skulle breda
 hören.

Den hade ord för att den skulle ligga i tre
 veckor, men det berodde något på hur dant

Bredes till
rötning

ACC. N:R. 5665

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Bengta Nilsson &
 Uppteckningsår: 1938 Född år - 516 i Johanna Paulsson
 Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

aremalet blev. Om det frös på hölen innan det hade regnat på den först, det var en för-därw.

För att se om hölen var färdig att taga upp & bryta, tog man en gäst av den & gnuggade mellan händerna. Om då blev liksom tågor i den, som kunde hålla ihop, & skalet släppte, då var den färdigt rött & kunde tagas från bredstället.

Det fanns en barla närlan i var by. Där var en i Gullhult & en i Elgall. De är fullständigt borta nu. De var murade med en guld inne i, & där skulle hölen stå. Guden var murad av ler & sten. Virket var bara skräpbräder. Där var ett

Bastu

ACC. N:R. 5665

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gärdby
 Socken: Röke Berättat av: Bengta Nilsson o
 Uppteckningsår: 1938 Född år 516 i Johanna Paulsson
 61 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

9
 hålupptill linson på en källare, som röken skulle gå
 ut genom. Där som hören skulle stå, där var ingaväl
 i en bakke, o det var ett skjul framför själva bas-
 tun som folket skulle vara i när de bröto.

En gammal karing, som var van vid det,
 skulle pass elden. Omkr. en vecka, säger Johan-
 na Paulson, ett par, tre dygn, säger Bengta
 Nilson, tog det innan hören var torr o kunde
 tagas ut o brytas. Basla-snurran, vil Bengta
 Nilson minnas att man kallade gumman,
 som stötte eldningen. Där fick hon hålla på
 o där fick hon lilla efter både natt o dag, till
 där blev färdigt. Ja, där var hen, så de bryk-

Linnet i bas-
tun

Bastusnurra

ACC. N:R. 5665

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Bengt Nilsson o
 Uppteckningsår: 1938 Född år 516 i Johanna Paulsson
 61 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

16

te all säga all där var het som i en basla.

Länge efter det att man hade hört upp
 all använda baslan i Gnesthult, hörde vi varsel
 om tvällarna vid den tiden de hade brukat
 bryta. Det hördes så länge baslan stod på ef-
 terhördarna i synnerhet när det var lite tag-
 igt - lite dimmigt i väder. Men då var där
 ingen som hade haft något höi där på tio,
 kanske 20 år.

"Varsel" vid
bastun

Man hade två sorters "brödon", en som var lite
 större o grövre o som karlarna bröt följ med o
 en annan mindre som fruntimren bröt det efter
 på - rensade det. Brytningen brukade o skola

Brytning

ACC. N:R. 5665

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Bengta Nilsson ö
 Uppteckningsår: 1938 Född år 51 ö Johanna Paulsson
 61 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

11

skolas om på en eftermiddag. Det var ibland som vi hade inte avbrutet för än klockan var 10 om kvällen. Vi hade lyktor som hängde i stju-
 led.

Bengta Nilsson var som barn med ö bar
 ad för att fly karlarna som bröto; ö så karlen
 så hade han ett fruntimmer, som han bröt
 till. Så där var par om par.

Det som före på backen, då man bröt, det het-
 te skåvor. Det andra, ja, det hette tågor, kan jag
 begripa. Skåvorna hävde man ut på backen.
 Tågorna tog man i stekar med sig hem.

Slundom skulle det ju vara till gille,

Ett barn
flyr fram

ACC. N:R. 5665

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gärdby
 Socken: Röke Berättat av: Bengta Nilsson ö
 Uppteckningsår: 1938 Född år 51 ö Johanna Paulsson
 61 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

12

den dagen vi bröto. De kommo till oss med kaffe
 ö kakor ö de som voro då glada vid anpen,
 så fingo de en sup med. Vi togo väl i allmän-
 het alla för sällskaps skull. Idundom fingo
 vi smörgåsar också till kaffet. Sedan arbeidet
 var slut på kvällen hade vi gille. Jag kommes i-
 håg att vi skulle ha risengröt då. Men vad det
 var för mat i övrigt det kommes jag inte i-
 håg. Men det är klart att det skulle vara ri-
 sengröt, för det var ju den för närmsta mat-
 len som fanns till sådana tillfällen. Då
 var ant vad man kunde strapa ihop ö le-
 ta opp som skulle vara guld, men sist,

Skriv endast på denna sida!

Brytgille

ACC. N:R. 5665

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Bengta Nilsson o
 Uppteckningsår: 1938 Född år 51 ö i Johanna Paulsson
 61 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

13

sedan man åt till det första, vad det nu var, så
 skulle man ha visengröden. Det var inte så många
 rätter för annars. Men det bankades även
 brännvin vid dessa bryde gille o efter det att vi
 hade ätit voro vi på logen o dansade. Vi hade in-
 te någon som spelade utan vi sjöngo. Dansen va-
 rade inte så länge, för de voro trötta; de ville
 gå hem o lägga sig.

Med dans på
logen

Så efter det att man beviljat, stäktade
 man. Ju varmare hören var, desto bättre var
 det att stäktas den. Ibland var vi ute i skju-
 let vid baran o stäktade. Annars så var vi
 hemma på en log, när vi stäktade o man

Skäktning

ACC. N:R. 5665

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gärdby
 Socken: Röke Berättat av: Bengta Nilsson ö
 Uppteckningsår: 1938 Född år 51 ö i Johanna Paulsson
 61 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

14

lade gärna in hörn i bakugnen ö värmden den li-
te innan den skulle skämmas.

Skäktningen utfördes av fruntim mer. Vi
skulle ha lite gille under skäktedagen också. Den ti-
den var det så gott om frukt ö de kommo of-
ta ut till oss med stora korgar av skäkt frukt,
som vi skulle äta, när vi sades på våra ställen.
När vi hade slut på kvällen skulle vi alltid ha-
va kaffe ö kakor. Sedan det var slut med
allting ö "ädit", skulle vi ha det innan vi
gingo hem.

Vi hade en skäkle stol ö ett skäklebrä,
ö fringo skäkle fall - det som föd mer - men

Skäktgille

ACC. N:R. 5665

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Bengta Nilsson o
 Uppteckningsår: 1938 Född år 51 i 61 i Röke sn
 Johanna Paulsson

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17

15

hinvit hade i handen det var redigt lin.

När man fick tid, häcklade man sedan li-
 ned. Men skäkte fallet skulle kardas, innan
 det skulle spinnas. Det var inte så mycket att
 att linet blev häcklat på en gång o det blev
 ofta lite efter hand, då man behövde att
 ha det, när man skulle spinna.

Blånor [blåor] o lottan fick man vi
 häcklingen; lottarna skulle inte kardas, då
 de skulle spinnas, men det skulle blånor ha.

Häckling och
kardning